فصلنامه تحقیقات جدید در علوم انسانی
Human Sciences Research Journal
دوره چهارم، شماره ۳۱، زمستان ۱۳۹۹، صص ۱۰۱-۹۵
New Period 4, No 31, 2021, P 95-101
شماره شاپا (۲۴۷۶-۷۰۱۸)
ISSN (2476-7018)

تفاوت فرضیه و اهداف پروپوزال

دکتر مختار رنجبر[۱] سید نورالدین حسینی[۲] *

۱. استادیار گروه مدیریت دانشگاه آزاد اسلامی واحد لامرد، گروه علوم تربیتی، لامرد، ایران

Ranjbarmokhtar@yahoo.com

۲. ابواب جمعی اداره آموزش و پرورش، دانشجوی دکتری فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی

دانشگاه آزاد اسلامی واحد لامرد، گروه علوم تربیتی، ایران*

Seidnoor14@gmail.com

چکیده

سابقه و هدف: اهداف و فرضیات هر دو از اجزای اصلی تحقیق هستند چون اگر هدفی نباشد که بخواهیم آن را اثبات کنیم و به آن برسیم.

مواد و روش‌ها: مطالعه حاضر از نوع توصیفی تحلیلی[1]است و پس از بررسی مفاهیم با ارائه نتایج به پیشنهادات کاربردی پرداخته شده است. روش تحقیق حاضر توصیفی و روش گردآوری اطلاعات آن، کتابخانه‌ای است. بدین صورت که از منابع کتابخانه‌ای نظیر: کتاب، مقاله، منابع خارجی و ... و آموخته‌های محقق استفاده شده است.

یافته‌ها: از نظر این پژوهش اهداف یک تحقیق معیار هایی هستند که باید به آنها دست یافت و نتیجه‌ی تحقیق باید همان اهداف تحقیق باشند اهداف مسئله را باید اثبات کرد و به آنها رسید اگر اهداف یک تحقیق اثبات نشوند در واقع تحقیق به پایان نرسیده است و هیچ ارزشی ندارد.

نتیجه‌گیری: از مباحث ایراد شده نتیجه گرفته می‌شود که ما به خاطر دستیابی به اهداف تحقیقات را شروع می‌کنیم فرضیات نیز اگر در تحقیق نباشند نمی‌توانیم مسیر دستیابی به هدف را طی کنیم برای طی کردن مسیر باید فرضیات وجود داشته باشند. فرضیات سمت و سوی رسیدن به هدف می‌باشند.

واژه‌های کلیدی: فرضیات، تحقیق، پروپوزال ، اهداف ، نتیجه.

---

1. analytic-descriptive

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

مقدمه:

قبل از اینکه شروع به نوشتن یک پروپوزال کنیم ابتدا باید یک هدف کلی در نظر بگیریم و در جهت رسیدن به آن هدف شروع به نوشتن کنیم تمام تحقیقات کتاب‌ها و مقالاتی که نوشته می‌شوند در جهت رسیدن به یک هدف مشخص می‌باشند [۱] بدون هدف نوشتن یک مقاله یا کتاب اصولا ممکن نیست تا اکنون بشر در جهت رسیدن به اثبات یک مسئله یک مسیر را طی کرده است و دست به تلاش‌زده است و در آخر اگر به نتیجه دلخواهش رسیده باشد یعنی توانسته باشد که هدفش را اثبات کند یعنی موفقیت‌آمیز بوده است اما اگر نتواند هدفش را اثبات کند یعنی تمام اقداماتی که در جهت رسیدن به هدف انجام داده بود ناکام مانده است. و تمام اقداماتی که در طول مسیر انجام می‌دهد در واقع فرضیات مسئله می باشد فرضیات جهت حرکت به سمت هدف را مشخص و آشکار می‌سازند [۲].

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر یک پژوهش کاربردی است که با استفاده از روش پژوهش کیفی از نوع تحلیل محتوای استقرایی انجام گردیده است. در این مطالعه برای استخراج و تدوین مطالب از روش سه سوسازی استفاده گردید؛ یعنی مطالعه با بهره‌گیری از پژوهش‌های مربوط و مبانی نظری انجام شد. این روش تحقیق از نوع روش تحقیق نظری است که با روش تحلیل محتوا و با رویکرد کیفی انجام گرفته است. ابزار جمع‌آوری اطلاعات، فیش‌های برداشت شده از کتب گوناگون و از طریق مطالعه کتابخانه‌ای بوده است. قلمرو تحقیق، کلیه منابع اصلی و دست اول و همچنین منابعی بوده است که دیگران به صورت نقد در خصوص آنها تدوین نموده و به زبان‌های انگلیسی و فارسی بوده است. در این مورد محقق به سراغ منابع اولیه و وکتاب‌ها، آثار و نوشته‌های دست اولی که به طور مستقیم و غیرمستقیم به موضوع اشاره نموده رفته است. بر اساس تحلیل منابع، یافته‌های پژوهش را ارائه داده است و در نهایت این یافته‌ها را مورد بحث قرار داده است. شیوه انتخاب منابع که مبنای تحلیل قرار گرفته است، عمدتا اصالت منبع، موثق بودن و مرجعیت نویسنده یا نویسندگان بوده است. همچنین قابلیت دسترسی به منابع نیز وجهه نظر قرار گرفته است و در پایان به جمع‌بندی و نتیجه‌گیری بحث می‌پردازیم.

مبانی نظری

اهداف: یکی از بخش‌هایی که یک پروپوزال حتما خواهد داشت بخش اهداف می‌باشد هر پروپوزال باید در نتیجه منتهی به یک هدف شوند [۳].

فرضیات: فرضیات پروپوزال و پایان‌نامه نشان‌دهنده جهت حرکت پایان‌نامه و اهداف هستند که در قالب جمله‌های خبری بیان می‌شوند [۴].

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

اهداف پروپوزال

اهدافی که برای انجام یک تحقیق تعیین می شوند جهت و سمت‌وسوی پژوهش‌ها را تعیین می‌کنند ما در جهت پاسخگویی و حل اهداف مسئله تلاش می‌کنیم [۵]. اهداف در واقع جز اساسی‌ترین بخش‌های تحقیق می‌باشد و اگر هدف نداشته باشیم در انجام پژوهش عملا بی‌معنی خواهد شد [۶]. اما چند نوع هدف در تحقیق وجود دارد که هر یک کاربردها و اصول خاص خود را دارند:

انواع هدف:

هدف کلی: هدف کلی هر تحقیق بیانگر این است که نتیجه تمام تحقیقات قرار است به کجا ختم شود و هدف از تحقیق چیست منظور هدف کلی می‌باشد [۷]. در هدف کلی باید دقیقا زمان و مکان تحقیق مشخص باشد و تحقیق با کلمات و عنوان‌هایی مانند تعیین یا مقایسه شروع می‌شود. عنوانی که برای یک تحقیق انتخاب می‌کنیم باید بیان‌کننده هدف کلی تحقیق باشد بنابراین هدف کلی تحقیق متناسب با عنوان تحقیق می‌باشد [۸].

اهداف جزئی: اهداف جزئی در یک تحقیق راه‌ها و مراحل رسیدن به هدف کلی را معرفی می‌کنند راه و روندهایی که طی می‌شود تا ختم به هدف کلی شود را هدف جزئی می‌گویند [۹]. اگر یک تحقیق هدف جزئی نداشته باشد و مستقیما به سراغ هدف کلی برود دچار شکست خواهد شد. ابتدا باید اهداف جزئی یک تحقیق را پیشرو بگیریم تا به هدف کلی نزدیکتر شویم [۱۰].

اهداف فرعی: این اهداف مانند اهداف کلی و جزئی مهم نیستند و به چشم نمی‌آیند اما در نوبه خود باید اجرا شوند در واقع دستیابی به اهداف زیرگروه‌ها و بررسی اهداف زیر گروه‌ها جز این دسته از اهداف می‌باشند. اهداف فرعی و جزئی را به جای هم ننویسید این دو دسته جدا از هم می‌باشند [۱۱].

اهداف اختصاصی: اهداف اختصاصی اجزای مختلف هدف کلی هستند که پیدا کردن پاسخ برای آنها جهت رسیدن به هدف کلی ضروری است. با تعیین اهداف اختصاصی چهارچوب مطالعه مشخص شده و از گردآوری اطلاعات غیرضروری جلوگیری می‌شود. هدف اختصاصی محقق را در مشخص کردن متغیرها، نوع مطالعه، روش کار، نحوه گردآوری اطلاعات، طرح جداول و غیره، هدایت می‌کند [۱۲].

توجه به نکات زیر در بیان اهداف ضروری است:

ـ با توالی منطقی، جنبه‌های گوناگون مسئله را بپوشاند.

ـ با توجه به شرایط و امکانات، واقعبینانه باشد.

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

ـ به صورت قابل اندازه‌گیری با افعال عملی که برای سنجش از توانایی کافی برخوردار باشند، بیان گردد. (از میان افعال عملی می‌توان به تعیین کردن، مقایسه کردن، محاسبه کردن و. .) اشاره کرد [۱۳].

فرضیات پروپوزال

جهت حرکت اهداف و پایان‌نامه را فرضیات مسئله تعیین می‌کنند که در قالب جملات خبری ذکر می‌شوند. به عبارت دیگر در مورد فرضیات می‌توان گفت که حدس و گمانی در مورد اهداف مسئله می‌باشند. فرضیات یک مسئله اثبات نمی‌شوند فرضیات طبق روند کاری رد یا پذیرفته می‌شوند تلاش در جهت اثبات یک فرضیه بیهوده می‌باشد [۱۴]. فرضیه پیش‌گویی رابطه یک یا چند عامل یا مسئله مورد مطالعه می‌باشد که قابل آزمون آماری است. در این قسمت فرضیات را می‌توان به صورت فرضیه صفر (H_0) و یا فرضیه تحقیق (H_1) بیان کرد. بعنوان مثال در مطالعه‌ای تحت عنوان مقایسه کارائی دو داروی B، A در درمان بیمار X می‌توان فرضیه (H_0) را به صورت:

کارایی دو داروی B، A در درمان بیمار X تفاوتی ندارند. و یا فرضیه (H_1) کارایی دو دو داروی B، A در درمان بیمار **X** تفاوتی دارند. و یا کارایی دو داروی A در درمان بیمار **X** بیشتر از داروی B است نوشت. [۱۵]

تفاوت فرضیه و هدف

اهداف یک تحقیق معیارهایی هستند که باید به آنها دست یافت و نتیجه‌ی تحقیق باید همان اهداف تحقیق باشند اهداف مسئله را باید اثبات کرد و به آنها رسید اگر اهداف یک تحقیق اثبات نشوند در واقع تحقیق به پایان نرسیده است و هیچ ارزشی ندارد و اما فرضیات مسئله فرضیات مسئله همان راه و روندهایی می‌باشند که با کمک آنها باید به اهداف مسئله دست یافت حدس و گمان‌هایی که در جهت دستیابی به هدف زده می‌شوند، فرضیات تحقیق به حساب می‌آیند. [۱۶] اهداف و فرضیات هر دو از اجزای اصلی تحقیق هستند چون اگر هدفی نباشد که بخواهیم آن را اثبات کنیم و به آن برسیم علنا شروع تحقیقات ممکن نیست. ما به خاطر دستیابی به اهداف تحقیقات را شروع می‌کنیم فرضیات نیز اگر در تحقیق نباشند نمی‌توانیم مسیر دستیابی به هدف را طی کنیم برای طی کردن مسیر باید فرضیات وجود داشته باشند. فرضیات سمت و سوی رسیدن به هدف می‌باشند. اهداف یک مسئله نتیجه‌گیری یک مسئله می‌باشد و باید در عنوان به آن اشاره کرد. اما فرضیات مسئله سمت و سوی رسیدن به هدف می‌باشند [۱۷].

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

بحث و نتیجه‌گیری

از مباحث فوق نتیجه گرفته می‌شود که فرضیات پروپوزال و پایان‌نامه نشان‌دهنده جهت حرکت پایان‌نامه و اهداف هستند. اهدافی که برای انجام یک تحقیق تعیین می‌شوند جهت و سمت و سوی پژوهش‌ها را تعیین می‌کنند ما در جهت پاسخگویی و حل اهداف مسئله تلاش می کنیم.

این مطالعه نشان داد، جهت حرکت اهداف و پایاننامه را فرضیات مسئله تعیین می‌کنند که در قالب جملات خبری ذکر می‌شوند. به عبارت دیگر در مورد فرضیات می‌توان گفت که حدس و گمانی در مورد اهداف مسئله می‌باشند. فرضیات یک مسئله اثبات نمی‌شوند فرضیات طبق روند کاری رد یا پذیرفته می‌شوند تلاش در جهت اثبات یک فرضیه بیهوده می باشد.

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

فهرست منابع و مآخذ

۱. ایزاک استفن و مایکل، (۱۳۹۸) راهنمای جامع تحقیق و ارزیابی، ترجمه کریم‌نیا، مشهد، انتشارات استان قدس رضوی.

۲. بازرگان، عباس (۱۳۹۲)، اقدام پژوهی و کاربرد آن در تعلیم و تربیت، فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره ۳۵ و ۳۶.

۳. جعفریان یسار، حمید و زجاجی مهدی (۱۳۹۶)، پژوهش، پروپوزال و معلم پژوهنده، قم، گاه سحر.

۴. حافظ‌نیا، محمد، (۱۳۹۳) مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، تهران، سمت.

۵. خاکی، غلامرضا، (۱۳۹۸)، روش تحقیق با رویکردی به پایان‌نامه‌نویسی، کانون فرهنگی انتشارات داریت، تهران، چاپ دوم.

۶. ساروخانی، باقر (۱۳۹۲)، روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اقتصادی، تهران، چاپ هشتم.

۷. دواس، دی، ای، (۱۳۸۳)، پیمایش در تحقیقات اجتماعی، مترجم، نائینی، تهران، نشر نی.

۸. سرمد، زهره و بازرگان، عباس و حجازی، الهه، (۱۳۸۲) روش‌های تحقیق در علوم رفتاری، تهران، انتشارات آگاه.

۹. ایزاک استفن و مایکل، (۱۳۹۲) راهنمای جامع تحقیق وارزیابی، ترجمه کریم‌نیا، مشهد، انتشارات استان قدس رضوی،

۱۰. گویا، زهرا، (۱۳۹۲) تاریخچهٔ تحقیق عمل و کاربرد آن در آموزش، تعلیم و تربیت (آموزش و پروش)، ش۳۵ و۳۶، پاییز و زمستان، ص۲۳، ۴۰.

۱۱. مقدم، مصطفی و ترکمان، منوچهر، (۱۳۹۹)، بازی‌های آموزشی، دفتر تحقیقات و برنامه‌ریزی کتاب‌های درسی.

۱۲. مهر محمدی، محمود، (۱۳۸۹) جستارهایی در پژوهش در قلمرو آموزش و پرورش، تهران، پژوهشکده تعلیم و تربیت.

۱۳. ین، رابرت کی، طرح تحقیق و روش های مورد پژوهی، ترجمه، هوشنگ نایبی (۱۳۷۸)، تهران، موسسه فرهنگی آینده پویان.

14. Bensley، D، A، (2016)، critical thinking in psychology، United States of America، Brooks/cole publishing company.

15. Ennis، R، (2018)، critical thinking and subject specificity، clarification and needed research، Educational Researcher، 18.

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

16. Kurfiss، J، G، (2019)، critical thinking، theory، research، practice، and possibilities Washington، ERIC.

17. Lipman، M، (2017)، critical thinking ،what can I be?، Educational Leadership، Volume 46، Number 1.

18. Richmond، J، E، D، (2017)، Bringing critical thinking to the education of developing country professionals، International Education Journal، 8 (1)، 1 ، 29.

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]